

Политолог Иван Крастев је пажљив и проницљив посматрач Владимира Путина. У интервјуу за Шпигел говори о изолацији руског председника, његовом схватању руске историје и томе како је постао заробљеник сопствене реторике.

Шпигел: Јесте ли икада били у Кремљу?

Крастев: Не, али сам једном срео Владимира Путина у Сочију, на маргинама конференције убрзо после анексије Крима. Председник је био домаћин вечере. Био је тамо и мој амерички колега, али и аустријски канцелар и министри спољних послова Француске и Израела. Брзо је постало јасно да се Путин осећао као да је потпуно несхваћен. Говорио је о западном шовинизму и његовом лицемерју. Рекао је да људи не разумеју да је Крим руски. То су исти аргументи које слушамо данас, али не бих рекао да је Путин тада имао тај месијанизам.

Шпигел: Зашто данас постоји тај елемент месијанизма?

Пише: Иван Крастев
понедељак, 21 март 2022 18:00

Крастев: Ако сте 20 година на власти у ауторитарној држави, нико се више не усуђује да вам противречи. Успоставили сте систем, сами сте постали систем и не можете да замислите да то не одражава целокупна држава. Такође не можете да замислите да постоји неко ко би могао да буде ваш адекватан наследник. Дакле, све проблеме морате сами да решавате док сте живи. За Путина, Русија је одавно престала да буде земља у стандардном смислу; то је нека врста историјског тела старог 1.000 година.

Шпигел: Какав је био ваш утисак о Путину?

Веома интелигентан и брз, отворен, конфронтативан. Саркастичан када разговара са неким са Запада. Али мале ствари откривају највише о људима. О ситуацији у Донбасу је говорио као агент иностране службе који зна колико људи живи у сваком селу и каква је ситуација у сваком од њих

Крастев: Веома интелигентан и брз, отворен, конфронтативан. Саркастичан када разговара са неким са Запада. Али мале ствари откривају највише о људима. О ситуацији у Донбасу је говорио као агент иностране службе који зна колико људи живи у сваком селу и каква је ситуација у сваком од њих. То што су за политику према Русији у Обаминој администрацији биле одговорне првенствено жене, сматрао је намерним покушајем да га понизе. Лицемерје Запада постало је његова опсесија и то се одражава у свему што ради руска власт. Да ли сте знали да је у деловима своје декларације о анексији Крима скоро дословно преузео одломке из декларације о независности Косова коју је подржао Запад? Или да је напад на Кијев почео рушењем телевизијског торња, као што је НАТО напао телевизијски торањ у Београду 1999. године?

Шпигел: Зашто Путин ради такве ствари?

Крастев: Зато што жели да нас научи памети. Јер жели да нам каже: Учио сам од вас. Чак и ако то значи да ради управо оно због чега нас мрзи. Те вечери у Сочију изразио је огорчење што је анексија Крима упоређена са Хитлеровом анексијом Судета 1938. године. Путин живи у историјским аналогијама и метафорама. Они који су непријатељи вечне Русије морају бити нацисти. И зато је пожурио да прикаже сукобе у Донбасу као геноцид. Путинова претеривања постала су толико екстремна да више немају никакве везе са стварношћу. Постао је талац сопствене реторике.

Шпигел: Да ли је Путин бесан човек?

Крастев: Он стално говори о издаји и превари. Запада. Бивших совјетских република. За време рата против Грузије, 2008, састао се са Алексејем Венедиктовим, главним уредником радио станице Ехо Москве, која је била један од последњих критичких медија у земљи, све док није затворена прошле недеље. Путин је питао да ли Венедиктов зна шта је он, Путин, радио на свом претходном послу. Господине председниче, одговорио је Венедиктов, сви знамо одакле долазите. Знате ли, рекао је Путин, шта смо радили са издајницима на мом претходном послу? Да, знамо, рекао је Венедиктов. А знаш ли зашто разговарам с тобом? Јер си непријатељ а не издајник! Према Путиновом мишљењу, Украјина је починила највећи злочин који се може замислити: Издала је Русију.

Шпигел: У шпијунским романима Џона ле Кареа све је везано и све зависи од издаје.

Крастев: Треба напоменути и да су западни медији допринели стварању лажне слике о

Пише: Иван Крастев
понедељак, 21 март 2022 18:00

Путину. Прво, кажу да је Путин корумпиран. То је истина. Али објашњава ли то његову политику? Путин је вођа нуклеарне силе већ 20 година. Он размишља у доменима историје, издаје и злих намера. За таквог човека, корупција је само инструмент моћи. Новац је Путину можда био важан када је био млађи, али више није. Друго, кажу да је Путин цинични коцкар, преварант. Путин је 2011. године изјавио да је протесте против њега организовала америчка амбасада. Западни аналитичари су говорили да је то пропаганда, јер је Путин знао да то није истина. На тој вечери, постало ми је јасно: Он заиста верује у то. По његовом схватању историје, ствари се никада не дешавају спонтано. Ако људи демонстрирају, он не пита: Зашто су на улици? Он пита: Ко их је послао? Кад му будемо веровали на реч, више нас неће изненадити. Ако прочитате његов есеј из јула прошле године, у којем је написао да су Украјинци и Руси један народ и да никада не би прихватио антируску Украјину, сазнаћете шта какве су му тачно намере. И треће, кажу да је Путин неко ко поступа искључиво на стратешки и тактички начин.

Са циничним, прорачунатим људима могуће је преговарати, јер знају да и они могу да извуку корист. Али чини се да се Путин радикализовао како је остарио, можда чак и током његове изолације док је имао ковид. Он је заправо човек са мисијом, а избегавање ризика више није категорија која њега интересује

Шпигел: Не верујете да се понаша рационално?

Крастев: Прича се да је Путин неколико сати гледао Гадафијев крај на телевизији. И да је његова одлука да поново преузме место председника од Медведева, што у почетку није био део плана, та одлука је била реакција на то, јер није желио да доживи исти крај као Гадафи, кога су убили његови. Са циничним, прорачунатим људима могуће је преговарати, јер знају да и они могу да извуку корист. Али чини се да се Путин радикализовао како је остарио, можда чак и током његове изолације док је имао ковид. Он је заправо човек са мисијом, а избегавање ризика више није категорија која њега интересује. То можда звучи као „психологизовање“ Путина, али он јесте део последње совјетске генерације. Његов посао као агента КГБ-а је био да брани и штити Совјетски Савез. Али он и његови колеге агенти нису могли да заштите ту земљу. Совјетски Савез се распао преко ноћи без рата, без инвазије. Путин и КГБ нису разумели шта се догодило. Нису успели у својој мисији. Мислим да има јак осећај кривице.

Шпигел: Путин је у то време био стационаран у Источној Немачкој.

Пише: Иван Крастев
понедељак, 21 март 2022 18:00

Крастев: Што ствари чини још занимљивијим. Тешко је разумети своју земљу када се драматично мења и када живите у иностранству. Споља гледано, догађаји делују као мистерија, као нека врста завере која је несхватљива. Али оно што је доживео и схватио је национална еуфорија у Немачкој када је пао Берлински зид, јер је он био тамо. У свом есеју пише да је подигнут зид између Украјине и Русије и да тај зид мора пасти. Као такво, оно што се тренутно дешава у Украјини у Путиновим очима је мирно поновно уједињење.

Шпигел: Звучи трагично.

Крастев: Трагедија је у томе што се дешава насилна поновна колонизација Украјине, а не мирно уједињење. Путин је заправо несрећан зато што не разуме како свет функционише. Он заиста верује да то није рат, већ специјална операција, јер не може бити рата између једног истог народа. И никада неће веровати оним људима који му говоре да то није истина. Путин себе види као оца руске нације. Можда он то и јесте, а можда и није, али једно је јасно: Путин је ненамерно постао отац украјинске нације. Управо је анексија Крима и Донбаса у почетку створила украјински идентитет, који је укорењен у два принципа: противљењу Русији и противљењу Путину. Сада се нашао у ситуацији какву познајемо из руске књижевности, када отац свом сину каже: Ја сам те створио, али сада морам да те убијем. Истовремено, Путин уништава управо тај руски

Пише: Иван Крастев
понедељак, 21 март 2022 18:00

идентитет о којем стално говори. 2014. године је велика већина Руса подржала анексију Крима. Али они су били само публика, која је аплаудирала док се анексија дешавала. Данас, руски војници не само да гину, већ убијају и оне за које је сам Путин рекао да су им браћа. И становништво трпи под санкцијама.

"Ово није рат Руса, ово је Путинов рат"

Шпигел: Да ли је украјински председник Володимир Зеленски некакав анти-Путин?

Крастев: Путин утеловљује Русију, али у Украјини никада није постојао нико ко оличава ту земљу. Пре две недеље, то је прерасло у борбу између два човека. Постоји онај чувени снимак последњих тренутака украјинских граничара на Змијском острву у Црном мору, којима је руска морнарица запретила ако се не предају, а они су одговорили: "Је... се." Подсећа ме на битку на Брестској тврђави у отаџбинском рату Совјетског Савеза против нацистичке Немачке. Током 40 дана били су под опсадом Немаца, али су совјетски војници одбијали да одустану јер су се Хитлерове трупе окупиле испред Москве. Сада Зеленски у Кијеву каже: Ми смо овде у илегали. Ми ћемо бранити Кијев. И ми ћемо бити победници јер смо на правој страни. Мит о Совјетском Савезу и херојској борби против нациста, заправо, не оличава Путин, већ Зеленски.

Шпигел: Улоге су замењене?

Крастев: Управо тако. Путин је желио да легитимизује инвазију Украјине тврдњама да се Русија још једном мора бранити од нациста. Због тога стално о денацификацији Украјине. У стварности, међутим, председник Зеленски, који је Јеврејин, пружа отпор надмоћној сили.

Шпигел: Да ли верујете да руски народ подржава инвазију као што је подржао анексију Крима?

Крастев: Много је Руса којима се не свиђа ово што се дешава и који нису нужно обожаваоци Путина, људи који пате због корупције и његове репресије, али који су до

Пише: Иван Крастев
понедељак, 21 март 2022 18:00

сада ћутали јер је ситуација таква каква јесте, и увек је била таква. Живели су своје животе, нису се интересовали за политику, а шта би уопште била алтернатива Путину? Али морамо да будемо искрени: Ти Руси такође нису увек били задовољни тиме како их је Запад третирао, а такође не би били срећни ни да Украјина уђе у НАТО. Таква је Русија. Али ово није рат Руса, ово је Путинов рат. Сви те аполитичне Путинове присталице – које климају главом када Путин каже да Русија мора устати с колена и бити поносна – сада по први пут постављају себи најболније питање које се може поставити ауторитарном вођи: Да ли зна шта ради? Је ли још при здравој памети?

"Око њега влада одређена самоћа"

Шпигел: Постоје оне фотографије Путина како седи за бескрајно дугачким столом, далеко од других учесника састанка. Недавно је приказан са саветницима у Кремљу на почетку инвазије. Фотографије свакако не могу бити случајност, али шта је Путинова порука?

Пише: Иван Крастев
понедељак, 21 март 2022 18:00

Путин је увек био сматран као неко ко је далеко од својих саветника и политичке елите. Око њега влада одређена самоћа, која на неки начин одражава самоћу Русије. Због тога га не брине изолација Русије, јер је и он лично сам. Такође, себе види као јединог који заиста разуме шта се дешава

Крастев: Чини се да у његовом кругу постоји дубока опсесија ковидом. Поред тога, Путин је увек био сматран као неко ко је далеко од својих саветника и политичке елите. Око њега влада одређена самоћа, која на неки начин одражава самоћу Русије. Због тога га не брине изолација Русије, јер је и он лично сам. Такође, себе види као јединог који заиста разуме шта се дешава. Био сам шокиран оним снимком на којем се види како се састаје са руским саветом безбедности. Све ове важне личности које очигледно нису знале шта се од њих очекује и осећале су се негодно јер су наравно знале да никада не могу да покажу неслагање, иако су неки од њих вероватно су забринуте због аутодеструктивног пута којим Русија данас иде. А онда је уследила Путинова агресивна, понижавајућа доминација, која отворено показује да он не дели њихове ставове и да га уопште није брига шта они имају да кажу.

Шпигел: Али која је била поента свега?

Крастев: Желео је да покаже свету да ти људи нису без кривице. Желео је да подели одговорност. А научио је сам и нешто друго: да је руска елита можда још изненађенија него ми на Западу. И мислим да је радикални приступ америчке владе да своје обавештајне информације учини јавним помогао да се уништи Путинов наратив.

Шпигел: Какав наратив?

Крастев: Да је Русија жртва. Можете да критикујете украјинску владу и одбацујете Запад, али када кажете да је Зеленски нациста, то није само апсурдно, то уништава интелектуалне и моралне темеље света после Другог свјетског рата. Једно од најважнијих правила је да се не сме банализовати нацизам. А он је прекршио је још једно важно правило после хладног рата: Не причати о нуклеарном оружју. Оружје је ту, одувек је било. Знамо да га Русија има. Знамо да га САД имају. Али у последњих 30 година политичари су се сложили да о њему не расправљају, а још мање да прете да ће га употребити. Трећег дана рата, како је инвазија посрнула, Путин је управо то почео да ради. Упозоривши да би Украјина могла да набави и употреби то оружје. То је брутално, а и помало глупо: Ако се надате смиревању од стране Запада, треба да изнесете причу

у коју ће људи поверовати. Али такве приче нема.

Шпигел: Да ли је Путин толико изолован да би могао сам да притисне нуклеарно дугме?

Крастев: Његова изолација могла би га наведе на било шта. С друге стране, ситуација је толико тешка, да би могао да крене Никсоновом лудачком стратегијом.

Шпигел: Неко време, за време Вијетнамског рата, амерички председник Ричард Никсон наводно је имао стратегију да се труди да изгледа толико ирационално и бесно, тако да би можда чак употреби нуклеарно оружје, све у покушају да наведе Северни Вијетнам да се преда. Као што знамо, та тактика му није успела. С друге стране, Никсон је можда и био мало ван себе – депресија, несаница, алкохол.

Крастев: Не знам да ли би Путин икада употребио нуклеарно оружје. Слушао сам америчког Дејвида Петреуса на Минхенској конференцији о безбедности, човека који је предводио неколико инвазија. Знамо како се то ради, рекао је. Војне вође занимају само капацитети. Иако то није приступ с којим се слажем, то је прилично рационалан начин размишљања. Петреус је рекао да Путин има све потребне капацитете за инвазију, због чега је велика вероватноћа да се на њу и одлучити. Фиона Хил, која је написала сјајну књигу о Путину, недавно је рекла у једном интервјуу: Путин ће урадити оно што каже да ће урадити. То је, такође, једна од Путинових порука у видео снимку са Саветом безбедности Русије: Да ли неко озбиљно верује у то да ће ме ти људи зауставити? Људи, иначе, за које се сигурно не сумња да гаје симпатије према Западу, само да мисле да можда постоје бољи начини да се Русија бави Украјином него да је уништи и убије Зеленског.

Путин живи у историјским аналогијама, симболима и метафорама. Мислим да има осећај кривице због

Пише: Иван Крастев
понедељак, 21 март 2022 18:00

Пише: Иван Крастев
понедељак, 21 март 2022 18:00

